

UMĚNÍ VÁLKY

Sun Tzu

Do Evropy se dostal překlad roku 1782, kdy jej přeložil Joseph Amiot, jezuita žijící v Číně, do francouzštiny, jak se ukázalo, velmi nepřesně. První nesmělý překlad do angličtiny se objevil až 1905 od kapitána E.F. Calthropa, dále pak 1910 od sinologa Lionela Gilese. O dílo nebyl valný zájem, dalšího přepracování se dočkalo až 1963 od Samuela Griffitha, Evropanovi srozumitelnější, než scholastické podání Gilesovo, doplněné mnoha poznámkami tam, kde byla čínština nejednoznačná, některé pasáže ponechány v čínštině.

Toto je amatérský a jistě zkreslený překlad z angličtiny od Boba Suttona, zaměřený na stručnost srozumitelnost podání, doplněný několika komentáři, které však nemohou nahradit ztrátu informací z původního díla.

Sun Tzu

Sun Tzu se narodil v čínském knížectví Ch'i. Jeho Umění války se doneslo až k Ho Lu, králi státu Wu. Ten jej povolal a pravil: *„Pečlivě jsem si přečetl tvých 13 kapitol. Mohu podrobit tvou teorii vedení armády malému testu?“*

Sun Tzu odpověděl: *„Ano, můžete.“*

Ho Lu se zeptal: *„Může být test aplikován na ženy?“*

Odpověď byla opět souhlasná, a tak se na dvoře udělaly nezbytné přípravy a bylo povoláno 180 žen z paláce. Sun Tzu je rozdělil na dva oddíly, do jejichž čela postavil královy oblíbené konkubíny. Poté jim nařídil vzít si oštěpy a promluvil k nim: *„Předpokládám, že znáte rozdíl mezi přední a zadní stranou, pravou a levou rukou?“*

Dívky odpověděly: *„Ano.“*

Sun Tzu pokračoval: *„Řeknu-li ,přímo hled“, dívejte se přímo před sebe. Řeknu-li ,vlevo vbok', otočte se za levou rukou. Řeknu-li ,vpravo vbok', otočte se za pravou rukou. Řeknu-li ,čelem vzad', otočte se doprava na opačnou stranu.“*

Dívky opět přikývly. Rozkazy tedy byly tímto vysvětleny. Rozmístil halapartníky a dril začal. Za zvuku bubnu zavelel: *„Vpravo vbok!“*, ale dívky jen vyprskly smíchy.

Sun Tzu pravil: *„Jestliže rozkazy nejsou jasné a přímé, jestliže nebyly plně pochopeny, je to vina generála.“*

Začal tedy znova, a tentokrát zavelel: „Vlevo vbok!“, a dívky se opět jen smály.

Sun Tzu na to: „*Jestliže rozkazy nejsou jasné a přímé, jestliže nebyly plně pochopeny, je to vina generála. Ale jestliže rozkazy JSOU jasné, a vojáci přesto neposlouchají, pak je to chyba jejich velitelů.*“

Tak pravil, a nařídil obě velitelky stít. Král Wu sledoval scénu ze svého vyvýšeného lóže, a když viděl, že jeho dvě oblíbené konkubíny mají být popraveny, velmi se polekal a poslal dolů následující zprávu: „*Jsme spokojeni s tvou schopností generála ovládat vojáky. Ale jestliže budeme připraveni o tyto dvě konkubíny, naše jídlo a víno ztratí svou chuť. Je naším přáním, aby nebyly popraveny.*“

Sun Tzu odpověděl: „*Jednou jsem dostal pověření Vašeho Veličenstva být generálem jeho sil a jisté rozkazy Vašeho Veličenstva, v souladu se svým pověřením, nemohu přijmout.*“

Následně nechal obě velitelky stít a na jejich pozici dosadil dívky za nimi. Poté se opět rozezněl buben a dril začal nanovo, dívky byly jako proměněné: otáčely se vpravo, vlevo, pochodovaly vpřed, couvaly vzad, lehaly a vstávaly s perfektní přesností a načasováním přesně v rytmu zvuku. Poté Sun Tzu poslal králi zprávu: „*Vaši vojáci, pane, jsou nyní perfektně vycvičení a disciplinovaní a připraveni k inspekci Vašeho Veličenstva. Mohou být pověřeni čímkoliv, co si Vaše Velikost přeje: poručte jim vejít do vody nebo do ohně, a poslechnou.*“

Ale král odpověděl: „*Nechť náš generál přestane s výcvikem a vrátí se do tábora. Nepřejeme si sejít dolů k přehlídce našich vojáků.*“

Na to Sun Tzu odpověděl: „*Slova krále jsou jen slova, nedokáže je přeměnit v činy.*“

Ho Lu tedy viděl, že Sun Tzu je člověk, který dokáže ovládat armádu a udělil mu hodnost generála. Na západě pak porazil knížectví Ch'u a soustředil své síly na Ying, centrum říše. Na severu se jeho moci obávaly knížectví Ch'i a Chin, jeho sláva se rozšířila mezi všechny feudální knížata. A Sun Tzu sdílel slávu s králem.

Ve třetím roce své vlády [512 př.n.l.] zabral Ho Lu, král Wu území Tzu-hsu a Po P'ei a zaútočil na Ch'u. Obsadil město Shu a zabil oba syny knížete, kteří byli dříve generály Wu. Pak začal pomýšlet na Ying, ale generál Sun Wu (=generál Sun Tzu) pravil: „*Armáda je vyčerpaná, není to nyní možné. Musíme čekat.*“

Po devíti letech úspěšných bojů [506 př.n.l.], král Wu povolal Wu Tzu-hsu a Suna Wu a obrátil se k Sun Wu: „*Tenkrát jsi pravil, že není možné táhnout na Ying. Je nyní pravý čas?*“

Muži odpověděli „*Generál Ch'u Tzu-ch'ang je lakomý a nenasytý a knížata T'angu a Ts'ai na něj mají spadeno. Pokud se Vaše Veličenstvo rozhodlo pro konečný úder, musí T'ang a Ts'ai získat, a pak bude úspěšné.*“

Ho Lu následoval těchto rad, v pěti bitvách si podrobil Ch'u a vstoupil do Yingu.

Zde končí veškeré záznamy o Sun Tzu, nezdá se, že by přežil svého krále, který zemřel 496 př.n.l. na následky zranění ve válce s Kou Chien, který nakonec povleklých bojích Wu roku 473 př.n.l. dobyl. Wu Tzu-hsu zemřel asi 484 př.n.l., po něm povstala řada schopných generálů, kteří rozvinuli principy válečnictví.

V původním textu je ještě zmínka o tom, že Sun Tzu byl doporučen k Ho Lu generálem Tzu-hsu, před tím žil pokojně v penzi a nikdo nevěděl o jeho schopnostech.

Umění války

I) PLÁNOVÁNÍ

- 1.) Umění války je životně důležité pro stát.
- 2.) Je to věc života a smrti, cesta do bezpečí nebo zkázy. Proto je to předmět zkoumání, který nemůže být nikde opomíjen.
- 3.) Umění války je věcí pěti neměnných faktorů, které se berou v úvahu a určují stav na bojišti.
- 4.) Tyto jsou: Morální kodex (=princip harmonie), Nebe, Země, Velitel a Metody a disciplína.
- 5,6.) Morální kodex má za následek soulad mezi lidmi a vládcem, takže ho budou následovat bez ohledu na své životy a strach z nebezpečí. (cvičení se)
- 7.) Nebe znamená den a noc, zimu a teplo, dobu a období. (=periody v boji, yin-yang)
- 8.) Země zahrnuje vzdálenost, velkou a malou; riziko a bezpečí; otevřenou pláň a úzké kaňony; šanci na život a na smrt (=konkrétní podmínky)
- 9.) Velitel značí čestnost, moudrost, upřímnost, lidskost, odvahu a přísnost. (pět kardinálních čínských ctností: lidskost; cílevědomost; seberepekt a sebekontrola; moudrost; upřímnost)
- 10.) Metody a disciplína je porozumění uspořádání armády, její řádné dělení, hierarchie velitelů, údržba cest, kterými je armáda podporována a kontrola armádních výdajů.
- 11.) Těchto pět článků by mělo být známé každému generálovi schopnému dosáhnout vítězství a odvrátit porážku.
- 12.) Ve svých úvahách při vyhodnocování bojových podmínek srovnávej tato fakta:
- 13.)
(1) která strana více naplňuje Morální kodex (=harmonii)?

- (2)čí generál je schopnější?
- (3)kdo více těží z výhod Nebe a Země?
- (4)na které straně je větší disciplína?
- (5)která armáda je silnější?
- (6)kdo má trénovanější velitele a muže?
- (7)kde je více v rovnováze odměna a trest?

14.) Na základě těchto sedmi bodů mohu vyhodnotit vítězství nebo porážku.

15.) Generál který naslouchá mým radám a jedná podle nich, zvítězí: nechť si ponechá velení. Generál, který těmto radám nenaslouchá ani se jimi neřídí, utrpí porážku: nechť je propuštěn.

16.) Pokud chceš uspět, nespolehej na šťastné náhody, které s těmito radami nemají nic společného.

17.) Pokud nejsou okolnosti příznivé, je vhodné plán upravit. (zajistit příznivé okolnosti podle akcí protivníka)

18.) Vedení války je vždy založeno na klamání.

19.) Proto, chceme-li vést útok, musíme vypadat neschopně; pokud chceme použít síly, musíme vypadat nečinně; pokud jsme blízko, musí to vypadat, že jsme daleko; pokud jsme daleko, má nepřítel věřit, že jsme blízko.

20.) Nastraž návnady k přilákání nepřítele. Předstírej zmatek, a rozdrť jej.

21.) Je-li nepřítel všude chráněn, připravuj se na něj. Je-li silnější, vyhni se mu.

22.) Je-li nepřítel prchlivý, provokuj jej. Předstírej slabost a vzbud' v něm domýšlivost.

23.) Pokud chce načerpat síly, nedej mu příležitost. Pokud jsou jeho síly koncentrované, odděl je.

24.) Útoč, když je nepřipraven, objev se, když jsi nečekán.

25.) Tyto vojenské manévry vedoucí k vítězství nesmí být předem prozrazeny.

26.) Generál, který vyhrává, vede mnoho úvah ve svém stanu, před nímž se bojuje.

27.) Generál, který prohrává, vede málo úvah dopředu.

II) VEDENÍ VÁLKY

- 1.) Ve vojenských manévrech operují na poli tisíce rychlých vozů, podobné množství obrněných, a stovky tisíc vojáků ve zbroji. (rychlé vozy byly používány k útokům, těžké k obraně; rychlé byly doprovázeny 75 muži, obrněné 25, takže celá armáda byla rozdělena do tisíce batalionů, každý složený z dvou vozů a stovky mužů.), schopné je převézt tisíc LI (=asi míle, 1.5km). Výdaje doma i na frontě, včetně zábavy a drobných položek, jako je lepidlo nebo barva, a suma utracená na vozy a zbroj dosahuje v součtu tisíc uncí stříbra na den. Takové jsou náklady operací s armádou o síle 100 000 mužů.
- 2.) Co se týče přímého boje, pokud se dlouho čeká na vítězství, zbraně mužů se tupí a jejich vůle uvadá. Pokud se usadí k obléhání města, vyčerpáš svou sílu.
- 3.) Pokud se válečné tažení prodlužuje, zdroje státu dlouho nevydrží.
- 4.) Nyní, jsou-li tvé zbraně otupeny, vůle uvadlá, síla vyčerpaná a finance utraceny, objeví se cízí vůdcové a těží ze tvého konce. Poté žádný člověk, jakkoli moudrý, není schopen zabránit následkům, které musí nevyhnutelně následovat.
- 5.) Stejně jako zmíněný zbytečný spěch ve válce, dlouhé prodlevy také nejsou chytrý tah. (zdá se, že přílišný spěch bývá lepší než zbytečné prodávání, neboť šetří zdroje)
- 6.) Není příklad země, která by získala z dlouhotrvající války.
- 7.) Jen ten, který je plně seznámen s hrůzami války, zná výhodný způsob, jak v ní pokračovat. (ten, který hrůzy války nezná, nemůže posoudit její zisk)
- 8.) Dovedný voják se nezatěžuje zbytečným nákladem. (Je-li válka vyhlášena, neplýtvá drahocenným časem čekáním na posily ani se nevrací, ale postupuje nepřátelskou frontou bez prodlení. Zdá se to jako příliš smělá taktika k doporučení, ale pro všechny velké strategie měl čas (tj. být krok napřed před nepřítelem) větší váhu, než početní převaha nebo nejlepší propočty.)
- 9.) Veškerý válečný materiál (=používané věci) ber z domu, ale pátrej po něm i u nepřítele. Armáda je pak dostatečně zajištěna pro své potřeby.
- 10.) Nesolventnost ministerstva financí způsobuje nutnost udržovat armádu příspěvky z dálky, což ožebračuje prostý lid. (Interpretace souvislostí se zde různí. Pravděpodobně jde o neschopnost vybavit armádu soběstačně a je nutno neustále čerpat ze zdrojů lidu.)
- 11.) Blízkost armády způsobuje růst cen, což také vyčerpává lid.
- 12.) Pokud jsou zdroje lidu vyčerpány, rolnictvo je zatíženo velkými daněmi.
- 13.) Při tomto vyčerpání je zázemí lidí zničeno a klesá jejich produktivita o třicet procent. (až o 70 procent?)

- 14.) Výdaje na opravu armádního materiálu dosahují 40 procent jejich příjmů.
- 15.) Proto se moudrý generál rozhoduje pátrat po nepříteli. Jeden zásobovací vůz nepřítele má ekvivalent dvaceti vlastních, stejně jako PICUL (=65kg) jeho proviantu vydá za dvacet ve vlastní zásobárně. (neboť dvacet vozů je spotřebováno k dopravení jednoho na frontu)
- 16.) Za účelem pobití nepřítele je nutné vzbudit v mužích hněv. Také musí mít své odměny, aby se stalo porážení nepřítele výhodou.
- 17,18.) Pokud je při bitvě zajato deset vozů, mají být odměněni ti, kteří zajali první. Vlajky na vozech se vymění za vlastní a vozy se přidají k našim silám. Se zajatými vojáky se má zacházet mírně a lidsky.
- 19.) Ve válce tedy budiž cílem vítězství, ne zdoluhavé mise.
- 20.) V povědomí je tedy vůdce armád soudcem lidských osudů, člověk, na němž záleží, bude-li žít národ v míru nebo nebezpečí.

III) LEST

- 1.) V praktickém umění války je nejlepší zabrat území nepřítele celé a nedotčené; rozbít a zničit jej není dobré. Je tedy lepší zajmout armádu než ji zničit, zajmout regiment, divizi nebo komando než je zničit. (armádní sbor 12500 mužů, regiment 500, divize 100-500, komando 5-100)
- 2.) Porazit a dobýt nepřítele ve všech bitvách není největší umění. Největší umění je zlomit nepřátelský odpor bez boje.
- 3.) Nejlepší styl boje je vyhnout se (zde ve smyslu znemožnit realizaci) nepřítelova plánu. Druhý nejlepší styl je vyhnout se přímému střetnutí (izolovat jej od spojenců. Čína z dob Sun Tzu byla rozdělena na řadu knížectví). Dále pak zaútočit na nepřítele na poli (když už je v plné síle). Nejhorší je obléhat ohrazená města.
- 4.) Z toho plyne pravidlo neobléhat nepřátelská města, není-li to nezbytné. Příprava ochranných štítů, mobilních krytů a dalších obléhacích věcí zabere až tři měsíce a navršení kupy zeminy proti zdem minimálně další tři měsíce (kupy nebo valy byly stavěny kvůli odhalení slabosti nepřítele a zneškodnění opevněných věží.
- 5.) Generál podléhající rozčilení posílá své muže do útoku jako roj mravenců. (ztracení trpělivosti z dlouhého prodlení může vést k předčasnému útoku dřív, než jsou všechny síly připraveny) To má za následek pobití třetiny mužů, zatímco městské opevnění zůstává netknuto. Takové jsou ničivé následky obléhání.

6.) Proto dokáže zkušený vůdce podmanit vojáky bez boje, zajmout jejich města bez obléhání a svrhnout jejich království bez dlouhých operací v poli. (ve smyslu svrhnout vládu, a netknout se jednotlivců.)

7.) S netknutými silami bude usilovat o nadvládu v říši, a tudíž, bez ztráty muže, jeho vítězství bude úplné. (čínský text je zde dvojznačný. Druhý význam je docela jiné tvrzení: A proto, se zbraněmi neotupenými bojem, jeho nadšení neuvadá.)

Toto jsou metody útoku Istí:

8,9.) Je pravidlem války: Jsou-li naše síly desetinásobné, obklíčit nepřítele. Jsou-li pětinasobné, zaútočit na něj (přímo, bez čekání na další výhody). Jsou-li dvojnásobné, rozdělit svou armádu na dvě (jsou spory o korektnosti tohoto tvrzení, neboť je proti základnímu principu války: koncentrovat síly. Jedním z vysvětlení je následné napadnutí soupeře ze dvou stran a donutit jej, aby také bojoval na dvou frontách, což ho také rozdělí. viz pasáž o Shuai-jan). Jsou-li síly vyrovnané, můžeme si dovolit bitvu (parafrázováno jako: Jsou-li síly vyrovnané, bojuje jen schopný generál.). Má-li nepřítel převahu, měli bychom se mu vyhnout (měli bychom jej POZOROVAT. Toto tvrzení platí pouze, jsou-li vyrovnaný ostatní faktory: například odhodlání a disciplína může znamenat více než počet.) Má-li nepřítel výraznou převahu, měli bychom se od něj vzdálit.

10.) Ačkoli tvrdý útok může být veden malou silou, nakonec je pohlcen silou větší.

11.) Vítězný generál je opora státu. Je-li vyrovnaný ve všech směrech, stát bude silný. Je-li nevyrovnaný, stát bude slabý.

12.) Třemi způsoby může generál přivodit zkázu své armádě:

13.)(1) Velet k útoku nebo ke stáhnutí bez ohledu na nemožnost splnit rozkaz - tzv. svazování armády. (Království by se nemělo vládnout na dálku, armádě by se nemělo velet zevnitř: generál by měl být trochu vzdálen přímých bojů, aby situaci viděl přehledně, ne však příliš, aby jeho rozkazy nedorazily se zpožděním.)

14.)(2) Pokoušet se armádě vládnout stejným způsobem, jako při správě království, bez ohledu na stav armády. To způsobuje nepokoj ve vojákově mysli. (Civilní a vojenská sféra se velmi odlišují: lidskost a zákon jsou základy vlády státu, soupeření a pružnost jsou spíše armádní prostředky.)

15.)(3) Úkolování důstojníků bez ohledu na dispozice (=nedává pozor na výběr správného muže na správné místo), ignorování základního vojenského principu přizpůsobit se podmínkám. To snižuje sebevědomí vojáků. (Zkušený generál si vybírá moudré muže, statečné muže, dychtivé muže a hloupé muže: moudrý muž upevňuje svou pozici, statečný muž rád ukazuje svou odvahu v akci, dychtivý muž rychle postupuje a hloupý muž nemá strach ze smrti.)

16.) Je-li však armáda neklidná a nesebevědomá, okolní státy se zasadí o podporu anarchie v ní, což znemožňuje vítězství.

17.) Proto musíme znát pět základních požadavků vítězství:

(1) Vyhraje ten, kdo ví, kdy bojovat a kdy nebojovat. (Může-li bojovat, útočí, nemůže-li, brání se a buduje obranu. Stále vítězí jen ten, kdo ví, kdy útočit a kdy se bránit.)

(2) Vyhraje ten, kdo umí zacházet se silnějšími i se slabšími silami. (S větší silou se lépe operuje v otevřeném terénu, se slabší v nepřehledném.)

(3) Vyhraje ten, jehož vojáci jsou schopní ve všech hodnostech.

(4) Vyhraje ten, kdo se připravuje a čeká na okamžik, kdy bude nepřítel nepřipraven.

(5) Vyhraje ten, jehož velení se nedostává do sporu s rozkazy velitelů (funkce velitelů je dávat jasné příkazy, ne rozhodovat o postupu).

18.) Znáš-li nepřítele i sebe, nemusíš se obávat o výsledek stovky bitev. Znáš-li sebe ale ne nepřítele, za každé vítězství utrpíš porážku. Neznáš-li sebe ani nepřítele, půjdeš od porážky k porážce. (Útok je tajemství obrany, obrana je plánování útoku).

IV) TAKTIKA

1.) Staří dobří válečníci vždy nejprve odvrátili možnost být poražen, a poté čekali na příležitost porazit nepřítele.

2.) Zajistit se proti porážce záleží jen na nás, ale příležitost k vítězství nám může dát jen nepřítel sám (=udělá chybu).

3.) Proto je dobrý bojovník schopen se proti porážce zajistit (utajením stavu jeho vojáků, skrytím jejich komunikace a detailními preventivními opatřeními), ale nemůže si být jist poražením nepřítele.

4.) Nepřítel může vědět, jak dosáhnout vítězství, ale nesmí být schopen ho dosáhnout.

5.) Zajištění proti porážce vede k defenzivní taktice, schopnost porazit nepřítele vede k ofenzivě.

6.) Bránění ukazuje na nedostatek sil, útok na jejich přebytek.

7.) Generál zdatný v obraně se skrývá v nejtajnějších zákoutích země (původně "skrývá se pod devatero zeměmi. Nepřítel nezná jeho přesné pozice). Generál zdatný v útoku udeří z nejvyšších nebeských výšek (nepřítel se nestačí připravit).

8.) Vidět vítězství jen tam, kde je zřejmé, není vrchol válečného umění. (Vtip je v tom vidět rostlinu dřív, než vzklíčí, předvídat události dřív, než dojde k akci.)

9.) Stejnětak není vrchol válečného umění dobýt celou říší a zvolat: "Výborně!" (Vrcholem je plánovat tajně, pohybovat se nepozorovaně, zmařit nepřátelské úmysly a vyhnout se jejich plánům, a nakonec zvítězit bez prolité kapky krve = překonat hrubost přesností a jemností.)

10.) Zvednout vlasy podzimu není důkaz velké síly. (Vlasy podzimu = zaječí srst, která je nejjemnější na podzim, když začínají vyrůstat nové chloupky.) Vidět slunce a měsíc není důkaz bystrého zraku. Zaslechnout hrom není důkaz jemného sluchu.

11.) Chytrý bojovník není ten, kdo umí vítězit, nýbrž ten, kdo snadno vítězí.

12.) Obtížným vítězstvím nebude vzpomínán jako moudrý a odvážný válečník.

13.) Bitvy vyhrává tím, že se nedopouští chyb. (=žádné zbytečné akce a útoky). (Ten, který hledá vítězství ryzí silou, jakkoli chytře si počíná v přímých bojích, poskytuje nepříteli příležitost zvítězit. Ten, který vidí budoucnost dříve, než je zřejmá, nikdy nechybuje a tudíž nevyhnutelně zvítězí.) Nechybování je záruka vítězství, kteréž znamená dobýt nepřítele, který je už poražen.

14.) Schopný bojovník tedy znemožní svou porážku a nepromarní chvíli, kdy může zvítězit.

15.) Vítězní stratégové tedy nejprve zvítězí, až pak bojují. Zatímco ti, kdo jsou odsouzeni k porážce, nejprve bojují a poté hledají vítězství.

16.) Dokonalý vůdce rozvíjí Morální kodex a přísně dodržuje Metody a disciplínu, proto je v jeho moci dosáhnout úspěchu.

17.) Ve smyslu vojenských metod provádíme zaprvé měření, zadruhé odhadování čísel, zatřetí výpočty, začtvrté porovnávání šancí a zapáté vítězství.

18.) Měření provádíme na základě Země, odhadování čísel na základě měření, výpočty na základě odhadování čísel, porovnávání šancí na základě výpočtů a vítězství na základě porovnávání šancí.

19.) Vítězná armáda proti poražené je jako I (20 uncí) proti SHU (1/24 unce).

20.) Vpád dobytelských vojsk je jako tryskání natlakované vody do rokle tisíc sáhů hluboké.

V) ENERGIE

1.) Ovládat velké síly je totéž, co ovládat jen několik mužů: je to pouze otázka správného rozčlenění (=do regimentů, rot atd. s podřízeným důstojníkem v čele každé skupiny).

2.) Velet velké armádě není nijak rozdílné od velení malé armády: je to pouze otázka ustanovení znamení a signálů.

- 3.) Zajistit, že masy armády vydrží nápor nepřátelského útoku a zůstanou neotřeseny - to závisí na manévrech přímých (CHENG: čelit nepříteli) a nepřímých (CH'I: skryté, postranní akce).
- 4.) Úder tvé armády musí být jako mrštění kamene proti vejci (znalost silných a slabých bodů obou armád).
- 5.) Ve všech bojích jsou přímé metody používány k přímé bitvě, ale nepřímé metody jsou zapotřebí k zajištění vítězství.
- 6.) Nepřímé metody, účinně aplikované, jsou nevyčerpatelné jako Nebe a Země, jako nekonečný tok řek a potoků, jako slunce a měsíc, z konce se rodí nový začátek, jako čtyři roční období, pominou, aby se zas vrátila. (permutace CH'I a CHENG)
- 7.) Hudebních not není více než pět (=v dávné Číně), přesto jejich kombinacemi vzniká více melodii, než můžeme vyslechnout.
- 8.) Základních barev není více než pět (modrá, žlutá, červená, bílá a černá), přesto jejich kombinacemi vzniká více odstínů, než můžeme spatřit.
- 9.) Základních chutí není více než pět (kyselá, pálivá, slaná, sladká a hořká), přesto jejich kombinacemi vzniká více chutí, než můžeme ochutnat.
- 10.) Základních metod není více než dvě (přímé a nepřímé), přesto jejich kombinacemi v bitvě lze získat nekonečnou řadu manévřů.
- 11.) Přímé a nepřímé na sebe navazují - jako pohyb v kruhu - nikdy neskončí. Nikdo nevyčerpá všechny jejich kombinace.
- 12.) Čelo armády je jako řeka, který může unášet ve svém proudu i těžké kameny.
- 13.) Kvalita rozhodnutí je jako dobře načasovaný střemhlavý let sokola, kterým zasáhne a zlikviduje svou oběť. (Sokol má sílu sebekontroly: nevrhne se na svou oběť okamžitě, ale až v pravý čas; zároveň má instinkt rozhodování, kdy pravý čas nastal. Stejně kvality musí mít vojáci.)
- 14.) Proto bývá zkušený bojovník strašný ve svém nástupu a pohotový ve svém rozhodnutí. (Rozhodnutí ve smyslu sokola v příkladu výše. Takto se ve válce získává psychologický moment.)
- 15.) Energie může být přirovnána k napětí luku, rozhodnutí k uvolnění tětiny.
- 16.) Ve vřavě bitvy vypadá vše zmateně, přesto zde není žádný skutečný zmatek. Ve zmatku a chaosu mohou být tvé řady bez hlavy a paty, přesto však odolné proti porážce. (Je nutné správně rozdělit armádu, dohodnout se na různých signálech, na rozptýlení a spojování sil,

což ve vřavě boje může vypadat jako zmatek, přitom není žádný zmatek možný. Tvé formace se mohou jevit bez hlavy a paty a vzhůru nohama, přesto porážka nepřichází v úvahu.)

17.) Předstírání zmatku vyžaduje perfektní disciplínu, předstírání strachu vyžaduje odvalu, předstírání slabosti vyžaduje sílu. (=musí být CO skrývat).

18.) Skrývání organizovanosti pod pláštěm zmatku je pouze otázka správného dělení. (viz bod 1.) Skrývání odvahy ve zdání bojácnosti vyžaduje disponování skrytou energií. (Pokud nepřítel vidí, že máme příležitost, a přesto nic nepodnikáme, bude věřit, že máme opravdu strach.) Maskování síly za slabostí předpokládá taktické dispozice.

19.) Ten, kdo je zkušený v ovládání nepřítelova pohybu, klame vzhledem svých sil podle toho, jak nepřítel reaguje. (Jsme-li silní, předstíráme slabost, aby se nepřítel vrhnul do pastí. Jsme-li slabí, předstíráme sílu, aby se nepřítel držel zpátky.)

20.) Vypustíme návnadu, což nepřítele přiměje k akci. Poté naň čekáme připraveni.

21.) Chytrý bojovník sleduje efekt kombinování akcí a nevyžaduje příliš po jednotlivcích. Proto je zkušený ve výběru správných mužů pro správnou akci a ve využívání kombinovaných sil.

22,23.) Při využití kombinovaných sil jsou jeho bojovníci jako valící se kamení nebo klády: zůstávají bez pohybu na rovině, ale valí se jako řeka dolů s kopce.

VI) SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY

1.) Ten, kdo je na bojišti první a očekává nepřítele, bude čerstvý pro boj. Ten, kdo přispěchá jako druhý, bude vyčerpán.

2.) Proto dobrý válečník prosadí nepříteli svou vůli, a nenechá nepřítele prosadit jeho vůli. (Známka dobrého válečníka je, že bojuje po svém, nebo nebojuje.)

3.) Ponechá-li si bojovník tyto výhody, nutí nepřítele následovat ho k jeho pozicím, nebo útočením znemožňuje nepříteli přiblížit se. (V prvním případě nastraží návnadu, v druhém útočí na důležité body, které musí nepřítel bránit.)

4.) Jestliže protivník využívá nějaké výhody, nesmí ho nechat na pokoji. (Jestliže je zásoben jídlem, počkat, dokud nezačne hladovět. Je-li utábořen v opevnění, přinutit ho k pohybu.)

5.) Objev se na místech, na která musí protivník přispěchat k obraně. Rychle se přemísťuj na místa, kde jsi nečekán. (Udeřuj na nechráněná místa, vyhybej se opevněným místům, útoč na nečekaných místech.)

6.) Armáda může pochodovat na velké vzdálenosti bez útrap, pochoduje-li územím bez nepřítele.

7.) Můžeš si být jist úspěchem útoků, útočíš-li na nechráněná místa. (=Ta, která nepřátelský generál podceňuje, kde je nízká morálka cizích vojáků, kde není opevnění dost silné, kam cizí posily dorazí pozdě, kde je málo materiálu nebo tam, kde obránci nejsou sešlani.)

Můžeš si být jist úspěchem obrany, pokud držíš jen ta místa, na která nelze úspěšně útočit. (=Tzn. nemají slabá místa uvedená výše.)

8.) Tedy v útoku je zdatný ten, jehož protivník neví, co bránit. V obraně je zdatný ten, jehož protivník neví, kam útočit.

9.) Nikdy nezapomínej na utajení a na detail! Uč se neviditelnosti a neslyšitelnosti. Pak držíš nepřítelův osud ve svých rukou.

10.) Můžeš nezadržitelně postupovat, usiluješ-li o slabá nepřátelská místa. Můžeš se stáhnout bez pronásledování, jsou-li tvé pohyby rychlejší, než nepřátelské.

11.) Přejeme-li si bojovat, můžeme nepřítele přinutit, i když je opevněn za vysokými hradbami a hlubokým příkopem. Jediné, co je k tomu třeba, je útočit na místa, kde je nepřítel přinucen se stáhnout.

12.) Nepřejeme-li si bojovat, musíme od sebe odpoutat pozornost. K tomu je zapotřebí postavit nepříteli něco nečekaného do cesty.

13.) Odhalením stavu nepřítele a utajením svého stavu můžeme naše síly udržovat koncentrované, a přinutit nepřítele se rozdělit. (Pokud jsou nepřátelské pozice zřejmé, víme, na čem jsme. Pokud naše pozice nejsou zřejmé, nepřítel musí rozložit své síly, aby se mohl bránit všude.

14.) Můžeme zformovat jednolitou sílu, zatímco soupeř ji musí rozdělit do částí, což znamená, že v jednotlivých bojích budeme mít přesilu.

15.) Díky této přesile se ocitne soupeř v kleštích.

16.) Bod, na který zaútočíme, nesmí být prozrazen, aby se soupeř musel připravovat všude.

17.) Pokud soupeř posílí čelo, bude oslaben v týlu. Posílí-li týl, bude oslaben v čele. Posílí-li levou stranu, bude oslaben vpravo, posílí-li pravou stranu, bude oslaben vlevo. Posílí-li cokoli, bude oslaben někde jinde. (Soupeř pak musí přijmout řadu malých porážek, aby se vyhnul úplné.)

18.) Početní nevýhoda pochází z nutnosti připravit se na mnoho možných útoků, početní převaha v přinucení soupeře připravit se takto na nás. (Princip přinutit soupeře rozdělit síly a pak na každou část zaútočit s převahou.)

19.) Známe-li předem místo a čas bitvy, můžeme se připravit z větší vzdálenosti. (Tzn. umožňuje nám to rychlý a bezstarostný postup.)

- 20.) V opačném případě je postup riskantní.
- 21.) [historická poznámka]
- 22.) Je-li nepřítel početnější, vyhýbejme se boji. Jednej tak, abys odhalil jeho plány a pravděpodobnost jejich úspěchu.
- 23.) Provokuj jej, a vyjdi z principu aktivity a pasivity. (Usuzuj na jeho vlastnosti z jeho chování.) Donuť jej objevit se a odkrýt jeho slabiny.
- 24.) Pečlivě srovnej nepřátelskou armádu se svou a všímej si, kde je která silnější.
- 25.) Máš-li nějaké taktické výhody, hled', aby zůstaly utajeny. (Zvláště pozor na špehy, jinak se nepřítel na nás připraví.)
- 26.) Jak dosáhnout vítězství na základě nepřátelské taktiky - množství možností nelze pokrýt.
- 27.) Každý může znát taktiku, s kterou vítězím, ale nikdo by neměl znát postup, který k mému vítězství vede.
- 28.) Neopakuj taktiku, která ti přinesla jedno vítězství, nech své metody ovlivnit nejrozličnějšími okolnostmi. (Podstata je dosáhnout vítězství. K tomu vede nekonečně mnoho cest.)
- 29.) Vojenská taktika je jako voda, která teče dolů.
- 30.) Ve válce se vyhýbá tomu, co je silné, a útočí na to, co je slabé. (Jako voda tekoucí nejsnazší cestou.)
- 31.) Hladina proudu vody se tvaruje podle toho, přes co přetéká. Voják by měl vypracovat své vítězství podle toho, s kým bojuje.
- 32.) Stejně jako voda nezachovává pevný tvar, nejsou pevné body ve válce.
- 33.) Talentovaný generál mění svou taktiku podle nepřítele, a proto vítězí.
- 34.) Pět elementů (voda, oheň, dřevo, kov, země) nejsou vždy v rovnováze. Roční doby se střídají. Jsou krátké a dlouhé dny, měsíc přibývá a ubývá. (zdůraznění principu Nebe.)

VII) MANÉVROVÁNÍ

- 1.) Ve válce dostává generál rozkazy od vládce.
- 2.) Poskládá armádu a soustředí síly. Musí sladit různé síly, než rozbije tábor. (Bez harmonie v zemi nelze vést žádné vojenské akce, bez harmonie v armádě nelze bojovat. Ti, kteří se rozhodnou vést válku, by měli nejprve vyřešit všechny problémy doma.)

- 3.) Poté přichází taktické manévrování. V armádě není nic těžšího. Obtížnost spočívá v obrácení nevyzpytatelného na přímé a smůly na zisk. (Zhuštný zápis vysvětlený v sekcích o pohybu v terénu a o klamání v boji.)
- 4.) Nastoupit dlouhou a nepřímou cestu, která svede nepřítele z plánované cesty, a pak se objevit na místě bitvy dříve než on je ukázka rafinovanosti.
- 5.) Manévrování s armádou je výhodné. Je-li neposlušná, nebezpečné.
- 6.) Pokud zavelíš vybavené armádě k pochodu, abys získal výhodu, je možné, že přicházíš pozdě. Na druhou stranu vyslání oddílu za tímto účelem znamená obětování jejich zásob. (vysvětlení této pasáže jsou různá, Sun-Tzu neschvaloval dlouhé pochody bez zásob)
- 7.) Přikážeš-li tedy svým mužům zatnout zuby, jít bez přestávky celý den nebo noc a urazit 100LI (běžná dávka bylo 30 LI (=45km)), pravděpodobně vpadneš nepříteli do náruče.
- 8.) Silní budou vpředu, slabí zůstanou vzadu a jen desetina armády dorazí na místo určení (dlouhé pochody mohou být horší než bitva. uplatňují se pouze pro ústup)
- 9.) Pochoduješ-li 50LI, ztratíš třetinu vojska a jen polovina armády dorazí na místo.
- 10.) Pochoduješ-li 30LI, dorazí 2/3 armády.
- 11.) Armádu bez výbavy považujeme za ztracenou; armáda bez jídla je ztracena; armáda bez zásobovacích základů je ztracena.
- 12.) Nemůžeme vstoupit do spojení s princem, dokud nejsme seznámeni s podmínkami.
- 13.) Nejsme schopni vést pochod armády, pokud nejsme seznámeni s povahou krajiny: její hory a pralesy, její nástrahy a srázy, bažiny a močály.
- 14.) Nemůžeme počítat s přírodními výhodami, pokud nepoužíváme místní průvodce. (12-14 opakováno v XI 52)
- 15.) Ve válce předstírej nesoulad a zvítězíš.
- 16.) Jestli spojit nebo rozdělit síly musí být rozhodnuto podle okolností.
- 17.) Necht' jsi rychlý jako vítr (přirovnání také k tomu, že je neviditelný a nezanechává stopy) a jednolitý jako prales (pořadí hodnot na pochodu musí být zachováno kvůli nenadálým útokům)
- 18.) Při přepadech a plenění buď jako oheň. Buď nehybný jako hora (pokud se tě nepřítel snaží přimět změnit pozici).
- 19.) Necht' jsou tvé plány temné a neproniknutelné jako tma, a pokud se pohneš, udeř jako blesk. (nemůžeš si zacpat uši před hromem a zavřít oči před bleskem - tak rychlé jsou)

20.) Plundruješ-li zem, nechť je kořist rozdělena mezi tvé muže. (Sun-Tzu radí sbírat vše na jednu hromadu a tu pak spravedlivě rozdělit). Zabíráš-li nové území, rozparceluj ji ke zisku vojska. (obdělávat půdu při dlouhých taženích)

21.) Přemýšlej a rozvažuj, než uděláš krok. (nerozbíjet tábor předčasně)

22.) Ten bude dobývat, kdo se naučil umění lsti. Takové je umění manévrování.

(zde kapitola končí, následuje dodatek z nedochované knihy o válce sepsané před Sun-Tzu)

23.) Na bitevním poli se slovo nenese daleko, proto se používají gongy a bubny. Stejnětak běžné předměty nejsou zřetelné, proto vlajky a prapory.

24.) Gongy a bubny, vlajky a prapory jsou způsoby, jak uši a oči mnohých směřovat na jedno místo.

25.) Masa se tak formuje jako jedno tělo. Je nemožné i pro odvážného postoupit vpřed sám, nebo zbaběle utéct sám. (příběh z bitvy Wu Ch'i, který táhl na knížectví Ch'in: než bitva započala, jeden z jeho nejodvážnějších vojáků se vydal vpřed sám, získal hlavy dvou nepřátel a vrátil se do tábora. Wu Ch'i ho nechal okamžitě popravit. Vojákův důstojník poznamenal: "byl to dobrý voják a neměl být popraven." Wu Ch'i odpověděl: "věřím, že to byl dobrý voják, ale nechal jsem jej popravit, protože nejednal podle rozkazu")

Toto je umění ovládnutí velké masy lidí.

26.) V nočním boji používej signální ohně a bubny, zatímco ve dne vlajky a prapory k ovládnutí uší a očí tvé armády. (v noci vypadá 500 mužů s loučemi na koních jako armáda)

27.) Celá armáda může ztratit ducha (ve válce, pokud se hněv k boji rozšíří mezi všemi hodnostmi, nástup armády je nezastavitelný. duch nepřátelských vojáků ne největší při nástupu na pole, proto bychom neměli útočit hned, ale počkat, dokud jejich vášeň a nadšení nepohasne, a pak zaútočit. Tímto způsobem jsou okradeni o ducha.) vojevůdce může ztratit duchapřítomnost (tou vnáší řád do zmatku a vrací odvahu zpanikařeným. umění útoku není jen přímý nápor, ale také vyvedení nepřítele z rovnováhy.).

28.) Duch vojáků je největší zrána (po snídani), kolem poledne začíná pohasínat a navečer už myslí jen na návrat do tábora.

29.) Chytrý generál se tedy vyhýbá armádě, dokud je dychtivá, a útočí, je-li unavená a vrací se. Toto je umění čtení nálady.

30.) Disciplinovaně a v klidu čekat na nepořádek a zmatek mezi nepřítelem, to je umění zachovávat chladnou hlavu.

31.) Být blízko cíle, zatímco nepřítel je stále daleko, čekat na příhodnou chvíli, kdy se nepřítel namáhá, být najeden, když nepřítel hladoví: to je umění pěstování síly.

32.) Vyhnout se střetnutí s organizovanou armádou, která je sešikovaná a připravená, to je umění studia okolností.

33.) Vojenský axiom je nepostupovat za nepřítelem vzhůru a nečelit náporu s kopce.

34.) Nepronásleduj nepřítele, který předstírá boj, neútoč na vojáky, jejichž duch je silný.

35.) Nepolykej nepřátelské návnady, nejdi do cesty armádě vracející se domů (muž, jehož srdce se vrací domů, bude bojovat na smrt a proto je nebezpečným protivníkem)

36.) Obklíčíš-li armádu, nech ji volnou cestu (to neznamena poskytnout únik. účel je přesvědčit, že je to cesta do bezpečí a nepřítel pak nebude bojovat s odvahou zoufalého. poté jej můžeš rozdrtit.).

37.) Toto je umění války.

VIII) TAKTICKÉ MOŽNOSTI

1.) Ve válce generál dostává rozkazy od vládce, skládá svou armádu a soustřeďuje síly.

2.) V obtížné Zemi nezakládej tábor. V Zemi zkřížených cest spoj síly se spojenci. Nezdržuj se na nebezpečně izolovaných pozicích.

3.) Jsou cesty, které nelze použít (zvláště úzké průsmyky, kde lze očekávat úder.), doby, kdy nelze útočit, města, která musí být obléhána (pouze ta, která je možno udržet a která způsobí citelnou újmu), pozice, o které nelze bojovat, rozkazy vládce, které nesmí být poslechnuty (Na Číňany uctívající autority to jsou tvrdá slova. Zbraně jsou zhoubný nástroj, boj je opak slušnosti a armádní velitel popření civilního řádu: přání vládce jsou podřízeny vojenským nezbytnostem.).

4.) Generál, který plně rozumí možnostem taktiky, ví, jak řídit vojáky.

5.) Generál, který těmito možnostem nerozumí, jakkoli dobře zná strukturu země, není schopen převést své znalosti na praktické činy.

6.) Student válečného umění, který je nezkušený v umění obměňovat plány, nevyužije své muže nejlépe, byť zná Pět výhod. (=Je-li jistá cesta krátká, je nutné se jí držet (dát přednost kratší akci); je-li armáda izolována, je nutné na ni zaútočit (nemá se o co opřít); je-li stav města špatný, je nutné je obléhat (dokud je možnost); je-li možné na pozici útočit, je nutné se o to pokusit (úspěšně útočit); jsou-li v souladu s vojenskými operacemi, rozkazů vládce je nutno uposlechnout.)

7.) Moudrý vůdce bere v úvahu výhody i nevýhody zároveň. (=vždy vidět situaci i z pohledu protivníka)

8.) Pokud se očekávání výhody nenaplní zcela, soustředíme se na splnění základních částí plánu. (Pokud plánujeme vynutit si na nepřítele výhodu, počítejme s tím, že myslí na totéž.)

9.) Na druhou stranu, jsme-li v nevýhodě, ale okamžitě chopit se příležitosti, můžeme se vyhnout neštěstí. (Nebrat v úvahu jen možnost nepřítele zasáhnout mě, ale také vlastní schopnost nepromarnit šanci.)

10.) Snižuj sílu nepřítele jeho zasahováním, otravuj jej, neustále jej zaměstnávej.

11.) Umění války nás učí nespolehat na to, že nepřítel nepřijde, nýbrž být na něj připraven. Nespolehat na nemožnost útočení, ale učinit naši pozici pevnou.

12.) Je pět nebezpečných chyb, kterých se generál může dopustit: lehkomyšlnost, která vede ke zkáze; zbabělost, která vede k zajetí; unáhlenost, která může být způsobena nepřátelskými údery; jemnocit pro čest, který nepřipouští hanbu (=nedat na pomluvy); přílišná starostlivost o muže, která mu přináší starosti (=soucít, ale ne lítost).

13.) Těchto pět chyb může zvrátit průběh války.

14.) Pokud je armáda rozvrácena a její vůdce zabit, příčina je jistě v některé z těchto pěti chyb. Necht' jsou předmětem k zamyšlení.

IX) ARMÁDA NA POCHODU

1.) Nyní probereme otázku táboření armády a sledování znaků nepřítele. Neprodlevej v horách, nech si ústupovou cestu do údolí (kvůli vody).

2.) Utáboř se na vyvýšených místech (ne na kopcích, ale tam, kde je přehled) směrem ke slunci (k jihu nebo k východu). Kvůli boji nešplhej do kopců. Tolik k válčení v horách.

3.) Po překročení řeky se vzdal (abys nalákal nepřítele jít přes vodu za tebou).

4.) Pokud vidíš nepřítele překračovat řeku, neútoč na něj v proudu. Nejlepší je nechat přejít půlku armády, a pak zaútočit.

5.) Pokud plánuješ boj, neměl by ses objevit před nepřítelem poblíž řeky, kterou musí překročit (jinak by si mohl její překročení rozmyslet).

6.) Utáboř se výše proti proudu směrem ke slunci (smysl nejasný). Nepohybuj se proti proudu k nepříтели (může na nás pustit velkou vodu). Tolik k válčení na řece.

7.) Při překračování slánisek je tvá jediná starost dostat se přes ně rychle, bez prodlení. (Neboť zde není čerstvá voda a jen ubohá vegetace, v neposlední řadě jsi zde také vystaven možnosti útoku.)

- 8.) Pokud jsi nucen v slanisku bojovat, měla by být poblíž voda a tráva. Zadní voj ponechej mezi stromy (zabezpečí, aby nás nepřítel neodříznul od zdrojů). Tolik k válčení v slaniskách.
- 9.) V suché rovné zemi pamatuj na snadný přístup ke kopcům zezadu a ze strany (aby bylo kam unikat při napadení). Tolik k boji na rovině.
- 10.) Hory, řeky, bažiny a roviny jsou čtyři nejzákladnější terény pro boj, které umožnily Žlutému císaři (Huang Ti) porazit čtyři silná knížectví.
- 11.) Každá armáda upřednostňuje vyšší místa před nižšími (útok má větší dosah a sílu) a světlá před tmavými.
- 12.) Máš-li starost o své muže, utáboř se na suché zemi a armáda nebude trpět nemocemi (suché prostředí brání přenosu nemocí).
- 13.) Pokud přecházíš hory, využij přírodních výhod a utáboř se na slunečné straně.
- 14.) Pokud se díky silným deštům řeka vylila z břehů, vyčkej, dokud neopadne.
- 15.) Krajina se strmými srázy a proláklami, v nichž teče dravá řeka, s uzavřenými (ze tří stran) prostorami, zarostlá křovinami, pokrytá bažinami a puklinami by měla být opuštěna co nejdříve, nejlépe ji obejít.
- 16.) Naopak bychom tam měli zavést nepřítele: pokud mu čelíme, ať má takovéto oblasti v zádi.
- 17.) Pokud je blízko tvého tábora hornatá krajina, zarostlé rybníky, vzrostlý rákos nebo les s hustým podrostem, musí být zprůhledněn a prohledán. neboť to jsou místa, kde se mohou skrývat přepadová komanda nebo špehové.
- 18.) Pokud je nepřítel nadosah a zůstává v klidu, spoléhá na sílu své přirozené pozice.
- 19.) Pokud provokuje k bitvě, bojí se, aby druhá strana nezastavila. (pravděpodobně jsme v silné pozici, ze které se nás snaží dostat.)
- 20.) Pokud je jeho tábor snadno dostupný, nabízí nám návnadu.
- 21.) Pohyb mezi stromy v pralese ukazuje, že nepřítel postupuje. Množství stop v hluboké trávě znamená, že nepřítel v nás chce vzbudit podezření.
- 22.) Letící ptáci měnící let vzhůru jsou znakem přepadení.
- 23.) Pokud v dálce stoupá prach do výšky, blíží se vozy. Pokud se vznáší nízko, ale na velké ploše, ukazuje to na blížící se pěšáky.
- 24.) Málo zpráv a zvýšené přípravy ukazují, že nepřítel se chystá postoupit. Silná slova a přímý postup vpřed naznačují, že se soupeř stáhne.

- 25.) Pokud přijíždějí lehké vozy jako první a zaujímají pozici na křídlech je to znamením, že se nepřítel chystá k bitvě.
- 26.) Návrh na mír bez závazku přísahou (bez důvodně, bez rukojmích) ukazují na spiknutí.
- 27.) Pokud nastává shon (každý muž spěchá na svou pozici) a vojáci se šikují, znamená to, že přichází kritická chvíle.
- 28.) Pokud někteří postupují a jiní se stahují, je to návnada.
- 29.) Pokud vojáci stojí opírajíce se o své oštěpy, umdlévají hladověním.
- 30.) Pokud ti, kdo byli posláni pro vodu začínají sami pít, armáda žízní.
- 31.) Pokud nepřítel vidí výhodnou pozici a nenamáhá se ji zabrat, jsou vojáci vyčerpaní.
- 32.) Pokud se na nějaké místo slétávají ptáci, není obsazeno. Výkřiky v noci značí nervozitu.
- 33.) Pokud jsou v táboře nepokoje, generál má slabou autoritu. Pokud jsou prapory rozmístěny po táboře, blíží se vzpoura. Pokud důstojníci zuří, jsou muži vysílení.
- 34.) Pokud armáda krmí koně zrním a zabíjí dobytek pro jídlo, a pokud muži nedávají kotle nad oheň, je zřejmé, že jim bylo určeno bojovat na smrt.
- 35.) Pohled na muže šeptající si v malých skupinkách ukazuje na neloajálnost vůči nadřízeným.
- 36.) Příliš časté odměny signalizují tenčící se zdroje nepřítele. (v tlaku panuje strach ze vzpoury a odměny udržují muže v dobrém rozpoložení) Příliš mnoho trestu prozrazuje krajní nouzi.
- 37.) Vzteklý řev a následný strach z počtu nepřátel je známka velkého nedostatku inteligence.
- 38.) Pokud vyslaný posel mluví s úctou a lichotkami, přeje si nepřítel příměří.
- 39.) Pokud nepřítel rychle napochodoval a vojáci nás dlouho pozorují, aniž by se vrhli do bitvy nebo stáhli, je třeba být velmi opatrný. (známka útoku ze zálohy nebo po křídle)
- 40.) Pokud nás nepřítel přecísí, znamená to, že nemůžeme útočit přímo. Můžeme pouze soustředit naši dostupnou sílu, dávat pozor na nepřítele a svolat posily. (nevojáky z tábora) síla žoldáků je poloviční, než síla řádného vojska.
- 41.) Kdo nemyslí dopředu a odkrývá se nepříteli, bude jistě zajat. (nepodceňovat sebeslabšího nepřítele)
- 42.) Pokud jsou vojáci trestáni dříve, než k tobě přimkli, nebudou poslušní. Budou-li neposlušní, budou prakticky zbyteční. Jsou-li trestáni zbytečně, budou také neposlušní.

43.) Proto musí být s vojáky jednáno v první řadě lidsky, ale musí být drženi na uzdě železnou disciplínou.

44.) Pokud jsou v přípravě neustále nuceni vykonávat rozkazy, bude armáda disciplinovaná. Pokud ne, její disciplína bude nízká.

45.) Pokud generál důvěřuje svým mužům, ale vždy trvá na uposlechnutí svých rozkazů, je prospěch vzájemný.

X) TERÉN

1.) Rozlišujeme šest základních druhů terénu: (1) přístupný (=s cestami), (2) svízelný, (3) vyčkávací (=umožňuje zastavení), (4) průsmyky, (5) strmé výšky, (6) místa daleko od nepřítele (typické čínské uspořádání)

2.) Území snadno překonatelné s obou stran se nazývá přístupné.

3.) S ohledem na povahu těchto míst zabírá dříve než nepřítel slunná vyvýšená místa a pečlivě stráž zásobovací cesty. Pak budeš mít výhodu na své straně.

4.) Území, které lze snadno opustit, ale těžko se tam vrátit, se nazývá svízelné.

5.) Pokud je nepřítel nepřipraven, můžeš udeřit a porazit ho. Pokud je ovšem připraven a ty se nacházíš ve svízelném místě, je návrat nemožný a následuje zkáza.

6.) Území, kde první tah nepřináší nikomu ze soupeřů žádný zisk, se nazývá vyčkávací.

7.) I když nás nepřítel láká (například předstíráním ústupu), je lepší neukvapovat se a raději se stáhnout. Možnost udeřit na část armády, až se bude nepřítel vracet, je velká výhoda.

8.) Průsmyky je nejlépe dobře opevnit a vyčkat nepřítele. (Pak nemůže útočit, iniciativa je na nás a náhlými a nečekanými útoky jej můžeme postupně decimovat.)

9.) Pokud nás nepřítel zde předešel, nemá cenu se pokoušet o přímý nápor.

10.) Pokud jsi na vyvýšených místech, je dobré obsadit slunečná místa a čekat na nepřítele zde. (Jedinečná výhoda vyšší pozice je, že vlastní akce nejsou pod nátlakem nepřítele.)

11.) Pokud tato místa obsadil nepřítel, nechod' za ním, ale snaž se ho vylákat.

12.) Pokud jsi daleko od nepřítele a síla armád je srovnatelná, není snadné vyprovokovat bitvu, (dlouhý pochod unavuje).

13.) Toto je šest principů Země: generál, který dosáhl tohoto zodpovědného místa, musí pečlivě studovat.

14.) Armáda je vystavena šesti různým pohromám, za které je zodpovědný generál. Tyto jsou: (1)útěk, (2)úpadek hierarchie, (3)kolaps, (4)zánik, (5)neorganizovanost, (6)porážka.

15.) Jestliže jedna síla udeří na druhou s desateronásobnou převahou, výsledkem je útěk první.

16.) Jsou-li řadoví vojáci příliš silní a jejich velitelé příliš slabí, upadá hierarchie. Jsou-li velitelé příliš silní a řadoví vojáci příliš slabí, vede to ke kolapsu.

17.) Pokud jsou vyšší důstojníci vztekli a neposlušní a při střetnutí s nepřítelem zaútočí na vlastní pěst než generál rozhodne, je výsledkem zánik.

18.) Pokud je generál slabý a bez autority, pokud jeho rozkazy nejsou přímé a zřetelné (pokud generál promýšlí své rozkazy a pokud jedná bez zaváhání, jeho muži nebudou váhat, zda splnit povinnost. Nejvíce nepořádku pochází z nerozhodnosti generála.), jestliže velitelé a muži nemají pevné povinnosti a hodnosti jsou udělovány ledabyly a náhodně, přichází neorganizovanost.

19.) Jestliže generál není schopen odhadnout síly protivníka, dovolí střetnutí slabších sil se mocnějšími, vyše slabý prapor proti silnému, nebo zanedbává muže v první linii, výsledkem je porážka. (Nejdychtivější muži by měli bojovat vpředu - posílí to vlastní morálku a demoralizuje nepřítele.)

20.) Těchto šest způsobů, jak se vyhnout porážce, musí být důkladně prostudováno generálem, který dosáhl tohoto zodpovědného místa.

21.) Přírodní podmínky země jsou vojákovým nejlepším spojencem.

22.) Kdo si je toho vědom a dokáže to využít v boji, zvítězí. Kdo si toho vědom není ani to nedokáže využít, bude jistě poražen.

23.) Pokud boj jistě vede k vítězství, musíš bojovat, i když to vůdce zakazuje. Pokud boj jistě vede k porážce, nesmíš bojovat, i když to vůdce přikazuje.

24.) Generál postupující bez touhy po slávě a ustupující bez obav z hanby, jehož jedinou myšlenkou je chránit vlast a dobře sloužit vůdci je klenotem země.

25.) Dívej se na vojáky jako na své děti a budou při tobě stát až do konce.

26.) Pokud jsi však shovívavý, ale tvá autorita není cítit; laskavý, ale neschopen vynutit své rozkazy; neschopný potlačit zmatek, jsou tví vojáci jako rozmazlené děti; v praxi nepoužitelní. (budou-li se tě bát, nebudou se bát nepřítele)

27.) Pokud víme, že naši muži jsou připraveni na útok, ale nevíme, že soupeř není přístupný útokem, jsme jen na půl cesty k vítězství.

28.) Pokud víme, že soupeř je přístupný útokem, ale nevíme, že naši muži nejsou připraveni na útok, jsme jen na půl cesty k vítězství.

29.) Pokud víme, že nepřítel je přístupný útokem a také víme, že naši muži jsou připraveni k útoku, ale nevíme, že povaha země znemožňuje boj, stále jsme na půl cesty k vítězství.

30.) Proto zkušený voják pokud se pohne, je neomylný. Pokud se pouští do boje, neprohrává.

31.) Proto pokud znáš nepřítele a znáš sebe, není o tvém vítězství pochyb. Pokud znáš Nebe a znáš Zemi, můžeš vítězství uskutečnit.

XI) DEVĚT SITUACÍ

1.) Umění války rozlišuje devět druhů Zemí: rozptylující, snadná, odolná, otevřená, zkřížených cest, pevná, obtížná, lemovaná a beznadějná.

2.) Pokud bojuje náčelník na vlastním území, je to rozptylující Země. (Vojáci jsou poblíž svých domovů a mají obavy o své ženy a děti, pravděpodobně využijí výhod možnosti rozptýlit se všemi směry.)

3.) Pokud pronikl na nepřátelské území, ale ne příliš daleko, jedná se o snadnou Zemi. (Kvůli snadnému ústupu.)

4.) Země s vlastnostmi, které poskytují velkou výhodu druhé straně, je odolná. (Hlavně úzké průsmyky, kde málo slabých vojáků může porazit mnoho silných.)

5.) Země, kde má každý svobodu pohybu je otevřená.

6.) Země, která sousedí s vícero státy, takže ten, který ji zabere si popudí většinu sousedů, se nazývá Země zkřížených cest.

7.) Pokud armáda pronikla hluboko do nitra nepřátelské země, nechávající v týlu řadu opevněných měst, jedná se o vážnou Zemi. (Její situace je vážná.)

8.) Pralesy, příkré kopce, bažiny a močály - všechny terény, které je těžké překonat, jsou vlastnosti obtížné země.

9.) Země, s příkrými údolími, kde cesta pro ústup je klikatá a nepřehledná, takže malý počet nepřátel stačí k rozdrčení silné armády, se nazývá lemovaná země.

10.) Země, kde jediný způsob vyhnout se zkáze je okamžitě útočit, je zoufalá Země. (Podobné lemované Zemi, ale ústup je znemožněn.)

11-14.) Tedy: v rozptýlené Zemi nebojuj (nemá to efekt). Na snadné Zemi se nezastavuj (jinak se nepřítel připraví). V odolné zemi neútoč (útok neuspěje). V otevřené zemi se nesnaž nepřítele blokovat a vymanévrovat (má vždy ústup). V zemi zkřížených cest spoj síly se svými

spojenci. Ve vážné zemi nedrancuj (získej podporu místních lidí). V obtížné zemi vytrvale postupuj (=neutábořit se). V lemované zemi použij léčku. V zoufalé zemi bojuj (bojuješ-li vši silou, máš šanci na přežití. Zůstaneš-li v rohu, smrt je jistá.).

15.) Zkušeni vůdcové se dokáží vklínit mezi nepřátelské čelo a týl, zabránit spolupráci nepřátelských oddílů, znemožnit záchranu nepřátel v léčce, znemožnit velitelům sjednotit své muže.

16.) Pokud se nepřítel sjednotil, dokáží jej udržet ve zmatku.

17.) Pokud je to výhodné, posunou se vpřed. Pokud ne, čekají (=pokud postupem nezískají žádnou výhodu).

18.) V případě, že nepřítel je početný a organizovaný a blíží se střet, zaujměme něco, co je nepříteli drahé, pak bude přístupný naší vůli. (tři věci se protivník zdráhá dělat, a přesto jsou nezbytné k vítězství. jsou to: (1) dobýt výhodné pozice, (2) zpusť obdělávanou zem, (3) střežit své komunikace.)

19.) Rychlost je válečná nutnost. Získej z protivníkovy nepřipravenosti, pohybuj se po nečekaných cestách a útoč na nechráněná místa.

20.) Čím hloub pronikneš na cizí území, tím větší bude soudržnost tvých vojáků a obránci tě nepřemohou.

21.) Pronikej do úrodných oblastí, abys mohl armádu zásobovat jídlem.

22.) Dbej na pohodu svých mužů, ale nerozmazli je. Soustřeď své síly, udržuj armádu v pohybu a vymýšlej nevyzpytatelné plány.

23.) Posílej své vojáky na mise, ze kterých nelze couvnout: dají přednost smrti před útekem. Budou-li čelit smrti, vydají ze sebe všechno.

24.) Vojáci v zoufalých situacích ztrácí pocit strachu. Pokud není úniku, bojují tvrdě.

25.) Bez organizování udrží řád, bez čekání na rozkaz vyplní svou vůli.

26.) Zakaž pověry. Poté, dokud smrt nepřijde sama, není se čeho bát.

27.) Pokud nejsou vojáci obtěžkáni zlatem, neznamená to, že by měli odpor k bohatství. Pokud jejich životy nejsou příliš dlouhé, není to díky vrozené krátkověkosti. (Každý touží po bohatství a dlouhém životě. Ztrácíme majetek a život jen tehdy, když nemáme na výběr. Vojáci by se neměli vyhýbat boji a toužit po bohatství.)

28.) V den, kdy mají nastoupit k boji, mohou tví vojáci fňukat. Není to z nedostatku odvahy, ale z náhlého napětí "dělej, nebo zemři". Ale přiveď je na bojiště a ukáží svou odvahu.

29.) Dovedný taktik se dá přirovnat k SHUAI-JAN (had nalézající se v pohoří Ch'ang).

(Shuai-jan = náhle, rychle. Díky této pasáži se termín používá pro vojenské manévry.)

Zaútoč na hlavu a napadne tě ocasem. Zaútoč na ocas a napadne tě hlavou. Zaútoč na střed a napadne tě hlavou i ocasem.

30.) Může armáda napodobit Shuai-jan? (tzn. jestli čelo a týl mohou rychle reagovat a útok na opačnou stranu, jako by byly součástí živoucího těla).

Ano. Muži Wu a muži Yueh jsou nepřátelé, přesto pokud by pluli na stejné lodi a uchvátili-li by je bouře, pomáhali by si navzájem jako levá a pravá ruka. (tzn. ve společném nebezpečí spolupracují i nepřátelé, tím více by měly spolupracovat dvě části stejné armády, spojené stejným zájmem a sounáležitostí. Přesto je známo, že mnoho výprav zkrachovalo díky nedostačující spolupráci, zejména dvou spojených armád.)

31.) Proto nestačí vkládat důvěru do koňských postrojů a pohřbít kola vozu v zemi.

(Athénský hrdina Sophanes vzal s sebou kotvu do bitvy u Plataje, ke které se připevnil, aby nemohl utéct z boje. Není však dostačující znemožnit si útěk takto mechanicky: neuspěješ, pokud tví mužové nebudou mít pocit jednoty a vzájemnosti. Toliko k lekci Shuai-jan.)

32.) Podstata vedení armády tkví v ustanovení standardu odvahy, kterého musí všichni dosáhnout. (ve smyslu ustanovení jednoty).

33.) Jek nejlépe zacházet se silnými i slabými - to je otázka zahrnující využití vlastností země. (výběr vhodné pozice pro každého)

34.) Proto zkušený generál ovládá stejně armádu jako jednoho muže (s lehkostí).

35.) Povinností generála je zajistit bezpečnost; přímostí a přesností zajistit pořádek.

36.) Musí být nečitelný pro své důstojníky a muže (falešnými zprávami a chováním), a tak je držet v naprosté nevědomosti. (vojáci nesmí nahlížet do generálových plánů, mohou se pouze radovat z konečného úspěchu. Oklamat a překvapit nepřítele je pilíř vedení války a je často zdůrazňován. Takto špehové (nebo vězni, kterým se umožní útěk) zanesou klamné informace nepříтели.)

37.) Střídáním taktiky (nepoužívat tutéž dvakrát) se o nás nepřítel nedozví žádné jisté informace. Stěhováním tábora a oklikami bráníme nepříтели odhadnout své záměry.

38.) V kritické chvíli je vůdce jako člověk, který vystoupal vzhůru a odkopl za sebou žebřík. Přivede své muže hluboko na území nepřítele, než ukáže své karty.

39.) Spálí své lodě a rozbije své kuchyně. Jako pastýř ženoucí své stádo, vede své muže tam a tudy a nikdo neví, kam směřuje. (Armáda reaguje pouze na "vpřed" a "zpět".)

40.) Koncentrovat sílu a uvést ji v nebezpečí - to je také práce generála.

41.) Přednosti útočných a obranných taktik; a základní principy lidského chování - tyto dva aspekty musí být pečlivě studovány.

42.) Při útoku na nepřátelské území se uplatňuje tento princip: hluboký průnik znamená sjednocení, krátký znamená rozpad.

43.) Opouštíš-li svou zemi a vedeš-li armádu přes sousední území, ocitáš se v kritické zemi (nepatří mezi 6 druhů terénu ani devět zemí. Zmínka v VIII 2. země ne příliš daleko, aby byla snadná, ale ne příliš blízko domovu, aby byla rozptylující. Země, přes kterou přecházíme, abychom se přiblížili nepříteli). Pokud má země spojení na všechny strany, jedná se o zemi zkřížených cest.

44.) Pokud pronikneš hluboko na cizí území, je to vážná země. Pronikneš-li jen kousek, je to snadná země.

45.) Máš-li nepřátelská opevnění v týlu a úzké průsmyky před sebou, jedná se o lemovanou zemi. Není-li se kam skrýt, je to zoufalá země.

46.) Proto na rozptylující zemi inspiruj své muže sdělením společného cíle. Na snadné zemi dej pozor na snadné spojení mezi všemi částmi armády.

47.) V odolné zemi popoháněj týl. (Zaujmout co nejdřív co nejlepší pozice. Nechat vojáky v týlu se opevnit na vhodných místech, jakmile na ně soupeř zaútočí, vpadni mu do týlu a zvítězíš.)

48.) V otevřené zemi dávej pozor na svou obranu. V zemi zkřížených cest upevňuj spojení.

49.) Ve vážné zemi se pokus zajistit zásobování. (ve smyslu plundrování, ne hledání cesty domů.) V obtížné zemi pokračuj po cestě.

50.) V lemované zemi znemožni cestu k útěku (útěk v lemované zemi je zkáza. Takto se z ní stává zoufalá země) V zoufalé zemi dej vojákům najevo, že nemají šanci na přežití. (Spal zavazadla a výstroj, znič sklady se zásobami, zakopej studně, rozboř kuchyně, aby bylo jasné, že není možné přežít, ale bojovat až do konce. Jediná šance na přežití je vzdát se naděje.

51.) Neboť vojáci jsou takoví: staví se tvrdě na odpor, jsou-li obklíčeni, bojují tvrdě, pokud není pomoci a okamžitě poslechnou, jsou-li v nebezpečí.

52.) Nemůžeme vstoupit do spojení s princem, dokud nejsme seznámeni s podmínkami. Nejsme schopni vést pochod armády, pokud nejsme seznámeni s povahou krajiny: její hory a pralesy, její nástrahy a srázy, bažiny a močály. Nemůžeme počítat s přírodními výhodami, pokud nepoužíváme místní průvodce.

53.) Neznalost následujících pěti principů nesluší válečným vůdcům.

54.) Pokud válečný vůdce útočí na silný stát, využívá své schopnosti, aby zabránil nepříteli soustředit síly. Zastráší své protivníky, aby jejich spojenci nešli proti němu. (Pokud rozdělíš cizí mocné síly, budeš silnější. Pokud jsi silnější, zastrašíš protivníka. Pokud zastrašíš protivníka, jeho sousedů se zmocní obavy. Pokud se sousední státy obávají, jeho spojenci jsou mimo dosah. Pokud byl jednou velký stát poražen, okolní státy budou stát stranou a nebudou koncentrovat síly.)

55.) Proto se nepokouší spojit s jen tak s kdekým, ani neposiluje cizí stát. Má své vlastní plány a respekt protivníků. (spíše než spleť spojenců má své vlastní plány a prestiž mu umožní získat vzdálené spojence.) Takto je schopen zajmout jejich města a svrhnout jejich království.

56.) Odměňuj a trestej okamžitě, rozkazuj bez ohledu na předchozí přípravy (jinak je nebezpečí vyzrazení plánů. Také příprava na boj, kde se plány mohou úplně převrátit v okamžiku.) a budeš schopen ovládat armádu jako jednoho muže.

57.) Postavuj vojáky přímo před hotovou věcí, ať neznají tvé plány. (nezdůvodňovat rozkazy) Je-li situace nadějná, ukaž jim ji. Je-li nepříznivá, neukazuj nic.

58.) Postav armádu před smrtelné nebezpečí, a přežije. Pouštěj ji do zoufalých situací, a vyvázne se zdravou kůží.

59.) Za této situace, kdy síly jsou zranitelné, jsou schopny úderu a jít za vítězstvím. (nebezpečí má posilující efekt)

60.) Úspěch ve vedení války je dosahován citlivým přizpůsobováním se nepřátelským záměrům. (pokud má nepřítel sklon postupovat vpřed, nechme ho. Má-li strach z ústupu, úmyslně čkejme.) (Za účelem snížení jeho ostražitosti než zaútočíme)

61.) Vytrvalým čekáním na nepřátelskou chybu je otázkou času, než porazíme cizího generála.

62.) To je schopnost dosáhnout věci chytrostí.

63.) V den, kdy vydáš rozkazy, znič všechny propustky a nepouštěj do tábora žádné posly.

64.) Neukaž žádnou slabost a trvej na schválení svých plánů vůdcem, abys byl pánem situace.

65.) Pokud nechá nepřítel otevřené dveře, zablokuj je.

66.) Nedovol nepříteli obsadit to, co je mu drahé a čkej na jeho příchod. (výhoda se neprojeví, pokud zajmeme nepříteli drahé, a on se neobjeví)

67.) Přizpůsobuj se nepříteli, dokud nenastoupíš rozhodující bitvu.

68.) Nejprve tedy předstírej panenskou nesmělost, a až ti dá nepřítel příležitost, vystartuj jako zajíc a bude pro něj pozdě na obranu.

XII) ÚTOK OHNĚM

1.) Je pět způsobů, jak útočit ohněm: zaprvé vnést oheň do tábora (roznítit tam oheň a ve zmatku je pobít) např. pomocí zrádce. Zadruhé spálit sklady. Zatřetí spálit podpůrné konvoje. Začtvrté spálit zbraně a střelivo. Za páté metat oheň do řad nepřátel zvenku.

2.) Abychom mohli útok provést, musíme k tomu mít prostředky (tj. vítr a suché počasí, pokud možno i zrádce.) Materiál k rozpoutání ohně by měl být vždy připraven (seno, sláma, rákos, olej atd.).

3,4.) Pro založení požárů musí být vhodná doba a příhodné dny, když je měsíc v konstelaci Síta, Stěny, Křídla nebo Kříže (odpovídá zhruba souhvězdí Střelce, Pegasa, Poháru a Havrana): doba silných větrů (v Číně).

5.) Při použití ohně bychom měli být připraveni na pět možných scénářů:

6.)(1) Jakmile oheň a zmatek propuknou v nepřátelském táboře, okamžitě zaútoč.

7.)(2) Pokud však oheň propukne a nepřítel zůstává zticha, vyčkej a neútoč (Základní myšlenka použití ohně je vnést zmatek do nepřátelských řad. Pokud zmatek nenastane, znamená to, že nepřítel je na nás připraven, proto je na místě opatrnost.)

8.)(3) Pokud plameny dosáhly své výše, útoč, je-li to možné. Je-li to příliš riskantní, zůstaň na místě.

9.)(4) Je-li možné udeřit ohněm zvenčí, nečekej na příležitost provést to zevnitř, ale počkej na správnou chvíli.

10.)(5) Ohněm útoč z návětrné strany (aby nepřeskočil do vlastních řad, aby se rozněcoval tam, kde bude nepřítel ustupovat).

11.) Vítr, který začal ve dne, trvá dlouho, zatímco noční větřík brzy opadne.

12.) Vždy mějme na paměti, že nepřítel může provést totéž.

13.) Podobně lze využít i vodu (odchýlením řek, vypuštěním přehrad).

14.) Vodou může být nepřítel zaskočen. Ale nikdy jej nepřipraví o vše (lze jí odříznout cestu nebo rozdělit nepřátelské řady, ale postrádá destruktivní účinky ohně). Pokud se nepřítel utábořil v bažinatém údolí, z kterého nemůže snadno vytéct voda a kde snadno prší, může být zaskočen záplavou. Pokud se utábořil v hustém lese nebo ve vyprahlé savaně, vhodný prostředek je oheň.

15.) Ten, kdo nevyužívá momentu překvapení, nedojde většímu úspěchu.

16.) Osvícený vůdce plánuje dlouho dopředu. Dobrý generál rozvíjí své možnosti. (Zdatný vůdce ovládá vojáky svou autoritou, stmeluje je dobrou vírou a motivuje odměnami. Rozklad víry znamená zánik, nedostatečné odměny způsobí nerespektování rozkazů.)

17.) Nepohybuj se, dokud nevidíš výhodu, nepoužívej vojáky, není-li co získat, neboj, není-li pozice klíčová.

18.) Žádný vůdce by neměl posílat vojáky na bojiště jen kvůli ukojení vlastních potřeb. Žádný generál by neměl bojovat jen kvůli uražené pýše.

19.) Poskytne-li ti to výhodu, táhni vpřed. Ne-li, zůstaň tam, kde jsi.

20.) Nech vztek časem rozptýlit v radost, rozmrzelost následovat spokojeností.

21.) Království, které bylo jednou zničeno, nikdy znovu nevzejde.

22.) Osvícený vůdce má být pozorný a dobrý generál opatrný. To je cesta k udržení míru s nedotčenou armádou.

XIII) VYUŽITÍ ŠPEHŮ

1.) Vydržování stotisícové armády a její transport na velké vzdálenosti způsobuje těžké ztráty lidu a ždímá státní zdroje. Denní útrata činí tisíc uncí stříbra. Doma i v zahraničí pak vládne rozruch a muži padají vyčerpáním na cestě. (Kde vojáci přebývali, trní vzejde.) Asi sedm set tisíc rodin bude zatíženo (V čínských válkách šla jedna rodina sloužit armádě, zatímco ji dalších sedm podporovalo. Odvod 100,000 mužů tedy znamenal přítěž 700,000ti tisíc rolníkům).

2.) Znepřátelené armády mohou bojovat léta usilující o vítězství, které je rozhodnuto za jediný den. Poplatky za špehy, kteří přinesou žádané informace, jakkoli jsou vysoké, nemohou se vyrovnat astronomické sumě, kterou armáda polyká každý den.

3.) Proto ten, kdo je nevyužívá, není správný vůdce, nekoná v zájmu své země a není pánem vítězství.

4.) To, co umožňuje moudrému vůdci a dobrému generálovi udeřit a dobýt a dosáhnout věcí mimo možnosti ostatních lidí, je informovanost. (=znalost stavu nepřítele a jeho záměrů.)

5.) Tato informovanost nemůže být odvozena induktivně ani deduktivně. (Kvantity jako délka, šířka, velikost a vzdálenost mohou být matematicky odvozeny, ne tak lidské chování.)

6.) Znalost stavu nepřítele lze tedy obdržet pouze od lidí.

7.) Z toho důvodu je nutné využívat špehy, které můžeme rozdělit do pěti tříd: (1)místní špehové, (2)vnitřní špehové, (3)přeběhlí špehové, (4)obětovaní špehové, (5)přežívající špehové.

- 8.) Pokud všechny tyto instance pracují správně, nelze je odhalit.
- 9.) Mít místní špehy znamená využívat služeb domorodých obyvatel místa. (na nepřátelském území si získáš lidi přátelským přístupem, a použij je jako špehy.)
- 10.) Mít vnitřní špehy znamená využívat nepřátelských důstojníků. (schopní muži, kteří byli degradováni, zločinci, kteří unikli trestu, také konkubíny chtivé zlata, muži, kteří trpí svou podřízenou pozicí nebo které minulo povýšení, ti, kteří mají strach, že jejich strana bude poražena, přelétavé přeběhlíky, kteří vždy chtějí mít nohu v každé botě.)
- 11.) Mít přeběhlé špehy znamená využívat nepřátelských špehů pro své vlastní potřeby. (pomocí velkých úplatků je přimět předat nepříteli špatné informace, předstírat, že o těchto špiónech nevíme.)
- 12.) Mít obětované špehy znamená předstírat před nimi nějakou činnost, nechat nepřítele, aby je zajmul při misi, vyslechnul, a získal tak klamavé informace.
- 13.) Přežívající špehové jsou ti, kteří se vrátí z nepřátelského ležení s tajnými informacemi. (Musí to být lidé pronikavé inteligence navenek vypadající jako hlupáci, pochybného zevnějšku, ale s vůlí ze železa. Musí být samostatný, silný i po fyzické stránce a odvážný, zběhlý v jakékoli špinavé práci bez pocitu hanby, schopen vydržet hlad i zimu.)
- 14.) Nikdo není více spojený s armádou než špehové. Měli by být odměňováni nejvíce a jejich anonymita střežena nejpečlivěji. (Nikomu by neměli být známi, ani sobě navzájem. Veškerá komunikace s nimi by měla probíhat z úst do ucha. Slouží tomu, kdo jim zaplatí více. Nikdy jim neříkej více, než je nezbytné. Jako záruku věrnosti je dobré mít v moci jejich ženy a děti.)
- 15.) Pro práci se špehy je nutná jistá vnitřní prozíravost. (schopnost rozlišovat mezi faktem a klamem, mezi čestností a hrou na obě strany)
- 16.) Nemohou být získáni bez velkorysosti a přímého jednání.
- 17.) Bez lstivé prozíravosti si nelze být jist pravdivostí jejich zpráv. (=mít se na pozoru, jelikož mohou sloužit i nepříteli)
- 18.) Buď lstivý! A používej špehy všude, kde je to možné.
- 19.) Pokud se špeh dozvěděl něco tajného dříve, než čas uzrál, musí být popraven společně s člověkem, který mu to vyzradil.
- 20.) Pokud je cílem zničit cizí armádu, udeřit na město nebo spáchat atentát, vždy je nutné začít zjištěním jmen hlídačů, informátorů a strážců. Je nutné vyslat špeha, aby to zjistil.
- 21.) Cizí špehové musí být vyhledáni, omilostněni, uplaceni a pohodlně ubytováni, aby se z nich stali přeběhlí špehové pro naše služby.
- 22.) Díky informacím přeběhlého špeha můžeme získat a používat místní a vnitřní špehy.

23.) Také díky jeho informacím můžeme vyslat obětovaného špeha s klamnými informacemi.

24.) Nakonec je díky němu také možné vyslat přežívajícího špeha v pravý čas.

25.) Použití všech špehů a získání informací o nepříteli se tedy odvíjí od přeběhlého špeha. Proto by měl požívat největších výhod.

26.) [Historická poznámka]

27.) Osvícený vůdce a zkušený generál tedy využívají nejchytřejších lidí v armádě pro účely špehování, a proto dosahují velkých výsledků.